Valtiovarainvaliokunta
Liikennejaosto

8.10.2018

Lausunto: HE 123/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019, joukkoliikenne

Vuoden 2019 talousarviossa on osoitettu 88,774 milj. euron määräraha momentille 31.30.63 (joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen). Liikennevirasto vastaa tämän määrärahan osalta alueellisen ja paikallisen liikenteen ostojen kohdentamisesta ELY-keskuksille (32,329 milj. euroa) sekä suurten ja keskisuurten kaupunkiseutujen valtionavustuksen myöntämisestä (yhteensä 21,375 milj. euroa). Sen lisäksi Liikenneviraston vastuulla on joukkoliikenteen valtakunnallisten kehittämishankkeiden ja liikkumisen ohjauksen rahoitus (yhteensä 1,65 milj. euroa) sekä lentoliikenteen ostot (1,0 milj. euroa).

Vuoden 2018 talousarvioon verrattuna ELY-keskusten lipputuloarviota on vähennetty 1,2 milj. eurolla, joka on vastaavasti otettu huomioon tuloarvioissa momentilla 12.31.10.

Joukkoliikennerahoituksen huomiot

Joukkoliikenteen järjestämistavan asteittainen muutos vuodesta 2014 alkaen vaikutti merkittävästi monien seutujen joukkoliikenteen järjestämiseen toimivaltaisten viranomaisten perustamisen myötä. Etenkin keskisuurilla kaupunkiseuduilla muutos on paikoin onnistunut erinomaisesti ja se on parantanut liikenteen tarjontaa ja kasvattanut merkittävästi matkustajamääriä. Toisaalta parantunut liikenteen tarjonta on edellyttänyt etenkin keskisuurilta kaupunkiseuduilta kaupungin oman rahoitusosuuden kasvattamista. Laki liikenteen palveluista (320/2017) lisää myös joukkoliikenteen toimivaltaisten viranomaisten velvollisuuksia mm. avoimien tietorajapintojen ja lippu- ja maksujärjestelmien osalta.

Suurille kaupunkiseuduille on myönnetty 3,5 milj. euron lisärahoitus vuosille 2018-2021 joukkoliikenteen kehittämiseen digitalisaatioon ja palveluistumiseen. Rahoitus on erittäin tarpeellinen ja mahdollistaa myös energia- ja ilmastostrategian tavoitteiden edistämisen.

Liikenne- ja viestintäministeriön liikenteen ilmastopolitiikan työryhmän väliraportti (Hiiletön liikenne 2045 – polkuja päästöttömään tulevaisuuteen, julkaisuja 9/2018) nostaa PALVELU-skenaariossaan investoinnit joukkoliikenteen palvelutason parantamiseen yhdeksi keskeiseksi toimenpiteeksi. Joukkoliikennerahoituksen kohdentaminen kaupunkeihin edistää ilmastotavoitteiden saavuttamista tehokkaimmin.

ELY-keskusten osalta joukkoliikenteen valtionrahoituksen ostovoima on viime vuosina vähentynyt rahoituksen tason pysyessä ennallaan. Linja-autoliikenteen kustannusindeksin on viime vuosina kasvanut maltillisesti, mutta ostovoimaan vaikuttava tasokorotus tulee toteuttaa lähivuosina.

Liikkumisen ohjauksen toiminnan jatkuvuuden varmistaminen on tärkeää. Liikkumisen ohjauksen valtionavustusten tavoitteena on ihmisten kulkutapavalintoihin vaikuttaminen tiedollisen ohjauksen,

markkinoinnin sekä palvelujen kokeilun ja kehittämisen kautta. Liikenneviraston tutkimuksen mukaan liikkumisen ohjauksen valtionavustukset ovat käynnistäneet ja vakiinnuttaneet liikkumisen ohjauksen toimintaa eri kaupunkiseuduilla (Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 43/2018). Valtionrahoituksella on erittäin keskeinen merkitys liikkumisen ohjauksen työn aloittamisessa uusilla paikkakunnilla.

Joukkoliikenteen kehittämishankerahoitusta suunnataan valtakunnallisesti merkittäviin hankkeisiin sekä Liikenneviraston toteuttamiin joukkoliikenteen kehittämishankkeisiin. Kehittämisrahoitusta tullaan kohdentamaan keskisuurten kaupunkiseutujen joukkoliikenteen digitalisaatioon ja palveluistumiseen erillisellä valtionavustushaulla vuonna 2019.

Edellä mainitun lisäksi valtioneuvoston asetus liikenteen palveluiden valtionavustuksista uudistui kesällä 2018. Asetus mahdollistaa jatkossa kehittämisrahoituksen myöntämisen kuntien lisäksi muille kuin liikenteenharjoittajille liikenteen palveluiden kehittämiseen, suunnitteluun, kokeiluhankkeisiin ja tutkimukseen. Rahoituksella voidaan edistää jatkossa monipuolisemmin liikennepalvelulain tavoitteita sekä edistää LIPPU-hankkeen tulosten käyttöönottoa.

8.10. 2018

Liikennevirasto

Juuso Kummala
Yksikön päällikkö

Toni Bärman
Joukkoliikenneasiantuntija